Eduskunnan Ulkoasiainvaliokunta

Asia: VNS 4/2021 vp Sisäisen turvallisuuden selonteko

Lausunto: Suojelupoliisi lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Sisäisen turvallisuuden selonteon mukaan virnaomaistoiminnassa on tunnistettu useita kehittämiskohteita, joihin vastaaminen vuoteen 2030 mennessä on tärkeää Suomen ja Suomessa olevien ihmisten turvallisuuden takaamiseksi. Suojelupoliisin tavoitteena on tarjota valtiojohdon ulko- ja turvallisuuspoliittiselle päätöksenteolle parhaat mahdolliset lähtökohdat.

Globaalin toimintaympäristön muutos kansallisen turvallisuuden näkökulmasta

Globaalien haasteiden, kuten ilmastonmuutoksen ja lisääntyvän suurvaltakilpailun aiheuttamat toimintaympäristön muutokset vaikuttavat myös Suomen sisäiseen turvallisuustilanteeseen. Sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän toiminta on vaikeutunut, ja autoritääristen valtioiden toiminnassa näkyy aiempaa voimakkaammin piittaamattomuus muiden valtioiden suvereniteetista.

EU:n ja Yhdysvaltojen aktiiviset toimenpiteet ilmastonmuutoksen torjumiseksi tulevat nopeuttamaan siirtymää pois fossiilitaloudesta uusiutuviin energiamuotoihin, mikä tulee erittäin todennäköisesti vaikuttamaan globaaliin voimatasapainoon. Etenkin maakaasun viennistä saaduista tuloista riippuvaisen Venäjän globaali vaikutusvalta pienenee, mikä saattaa heikentää sen toiminnan ennakoitavuutta ja luoda epävakautta Suomen lähialueelle. Lähi-idän öljyntuottajavaltioiden merkitys Yhdysvalloille vähenee entisestään. Suomelle ja Euroopalle alueen merkitys muuttuu, mutta ei katoa. Euroopalle keskeisen tärkeä merikuljetusreitti, Suezin kanava, kulkee alueen kautta.

Uusiutuvissa energiamuodoissa tai energian varastoinnissa tarvittavien materiaalien merkitys kasvaa. Harvinaiset maametallit sekä korkean teknologian materiaalit, kuten nanopinnoitteet nostavat uusia valtioita globaalin kilpailun ytimeen. Suomessa on kiinnostavia kaivannaisia sekä korkeaa teknologiaa, mikä todennäköisesti lisää Suomessa kansallista turvallisuutta uhkaavaa valtiollista toimintaa.

Toimintaympäristön muutosten vaikutus vakoilun ja valtiollisen vaikuttamisen uhkaan

Demokraattisten oikeusvaltioiden ja autoritäärisen hallintomallin välille on syntynyt systeeminen kilpailuasetelma. Kansallisten intressien ja systeemisen kilpailun kärjistyminen ohjaa myös vieraiden valtioiden Suomeen kohdistuvaa tiedustelu- ja vaikuttamistoimintaa, mikä heikentää sisäistä turvallisuutta. Suomessa kansallista turvallisuutta uhkaava vakoilu näyttäytyy lähinnä Venäjän ja Kiinan toimintana.

SUOJELUPOLIISI
Ratakatu 12, PL 151, 00121 HELSINKI
Vaihde 0295 480 131 | kirjaamo@supo.fi | www.supo.fi

Suomeen kohdistuu laajaa ja jatkuvaa vieraiden valtioiden henkilötiedustelua. Tiedustelun keskeisimpiin päämääriin kuuluu ennen kaikkea Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittinen kannanmuodostuksen ennakoiminen salaista tietoa hankkimalla, sekä poliittiseen päätöksentekoon vaikuttaminen. Kohteena on myös yliopistojen, tutkimuslaitosten ja yritysten soveltava tekninen tutkimus ja tuotekehitys. Koronaviruspandemia ei ole keskeyttänyt henkilötiedustelua, vaan toiminta on jatkunut pandemiasta aiheutuneiden rajoitusten puitteissa, ja rajoitusten poistuessa tiedustelun aktiivisuus erittäin todennäköisesti palaa aiemmalle tasolle.

Kybervakoilussa on kyse tunkeutumisesta tietojärjestelmiin salaisen tiedon hankkimiseksi. Kybervakoilun tavoitteena on hankkia tietoa, joka parantaa tekijävaltion asemaa globaalissa kilpailussa tai kaventaa kohdevaltion liikkumatilaa. Usein kybervakoilu myös loukkaa kohdevaltion väestön perusoikeuksia, kuten oikeutta yksityisyyteen tai luottamukselliseen viestintään. Globaalin jännitteen lisääntyminen erittäin todennäköisesti lisää kybervakoilun uhkaa myös Suomessa.

Suomen intressejä loukkaamaan pyrkivä laaja-alainen valtiollinen vaikuttaminen (hybridivaikuttaminen) on erityisesti autoritaaristen suurvaltojen toimintaa, jolla pyritään monitahoisen keinovalikoiman avulla edistämään omia etuja. Tällä hetkellä Suomeen kohdistuva Venäjän vaikuttaminen on melko vähäistä ja se kytkeytyy pitkälti Euroopan alueen yleisesti heikentyneeseen turvallisuustilanteeseen sekä Venäjän intressien edistämiseen Suomessa. Vaikuttamiselle on kuitenkin luonteenomaista mahdollisuus tilanteen mukaisiin nopeisiin toimintamallien ja toiminnan määrän muutoksiin.

Autoritääriset valtiot voivat valmistautua tulevaan vaikuttamiseen myös legitiimein keinoin kuten kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuvien yritysostojen ja yhteishankkeiden kautta tai toimittamalla Suomeen laitteita ja ohjelmistoja, joissa käsitellään suojattavaa tietoa. Digitalisaatio on muuttanut Suomeen kohdistuvan uhkan aiempaa epäsymmetrisemmäksi. Kyberympäristössä ja informaatioympäristössä Suomeen voi vaikuttaa ilman, että tekijän tarvitsisi astua fyysisesti Suomen maaperälle ja ilman, että vaikuttamiseen tarvittaisiin valtavia resursseja.

Toimintaympäristön muutoksen vaikutus terrorismiin ja väkivaltaisten ääriliikkeiden uhkaan

Terrorismin uhka Suomessa on Suojelupoliisin arvion mukaan neliportaisen asteikon tasolla kaksi eli kohonnut. Suomessa merkittävimmän terrorismin uhkan muodostavat äärioikeistolaista ja radikaali-islamistista ideologiaa kannattavat yksittäiset toimijat ja pienryhmät. Terrorismintorjunnan kohdehenkilöitä on noin 390.

Radikaali-islamistinen terrorismi muodostaa globaalisti merkittävimmän terrorismin uhkan. Terroristinen toiminta painottuu konfliktialueille ja hauraisiin valtioihin, joiden ratkaisemattomat rakenteelliset ongelmat ruokkivat ääriliikkeiden suosiota. Pitkittyneet konfliktit ja niiden heijastevaikutukset ylläpitävät terrorismin uhkaa myös Euroopassa.

Ajankohtaiset kansainväliset ja turvallisuuspoliittisesti merkittävät tapahtumat sekä onnistuneet terrori-iskut länsimaissa voivat vaikuttaa terrorismin uhkaan lyhyelläkin aikajänteellä. Esimerkiksi Talibanin valtaannousu Afganistanissa on

merkittävä propagandavoitto radikaali-islamistisille toimijoille globaalisti. Sillä ei kuitenkaan todennäköisesti ole suoraa vaikutusta Suomen turvallisuuteen lähitulevaisuudessa.

Äärioikeistolaisen terrorismin uhka on voimistunut länsimaissa. Tämä on näkynyt viime vuosina useina terrori-iskuina ja paljastuneina iskuhankkeina Euroopassa ja muualla länsimaissa. Aatteellisesti äärioikeistolaisten iskujen taustalla vaikuttavat esimerkiksi islaminvastaisuus, antisemitismi ja yleinen maahanmuuttovastaisuus. Suojelupoliisi on tunnistanut Suomessa äärioikeistolaisia toimijoita, joilla on kyky ja motivaatio terrori-iskun toteuttamiseen. Suojelupoliisilla on myös havaintoja konkreettisesta iskuvalmistelusta.

Muuttoliikkeet ja niihin liittyvä vastakkainasettelu voivat voimistaa äärioikeistolaisen terrorismin uhkaa länsimaissa. Kansainvälinen verkkoympäristö on olennaisessa osassa äärioikeistolaisen aatemaailman levittämisessä ja potentiaalisten terroristisen toimijoiden radikalisoitumisessa.

Lisärahoitustarpeet

Suojelupoliisi on siviilitiedustelulainsäädännön voimaantulon jälkeen edennyt merkittävästi lainsäädännön mahdollistaman tiedonhankinnan ja kyvykkyyksien rakentamisessa. Suojelupoliisin näkemyksen mukaan tämänhetkinen kehysrahoitus 2022-2025 mahdollistaa viraston toiminnan kehittämisen uuden lainsäädännön vaatimukset huomioiden. Kehyskauden loppupuolella Suojelupoliisin rahoitustilanne näyttäisi kuitenkin heikkenevän selvästi. Kriittisen tärkeää on sisäisen turvallisuuden selonteossakin todetulla tavalla turvata myös jo saavutetun toimintakyvyn ylläpitäminen tulevaisuudessa, Etenkin pysyvän ICT-ylläpitorahoituksen puuttuminen vaikeuttaa toimintaa ja pitkäjänteistä kehittämistä.

Suojelupoliisi katsoo, että sen tehokkaan toiminnan kannalta olennaisten teknisten ratkaisujen, kuten tietojärjestelmäkokonaisuuden ja teknisen infrastruktuurin ylläpidon resursointi tulisi turvata myös tulevaisuudessa. Ainoastaan siten varmistetaan tiedustelulainsäädännön tehokas ja asianmukainen soveltaminen ja luodaan edellytykset kansallisen turvallisuuden täysipainoiselle suojaamiselle.

Suojelupoliisin päällikkö, poliisineuvos Antti Pelttari